

EXAMENSARBETE

Hösten 2008

Lärarytbildningen

Grundskoleelevers attityder till integrering av särskoleelever i ämnet idrott och hälsa

En intervjustudie i skolår 9 på två grundskolor i en
sydsvensk kommun

Författare
Hanna Harrysson
Sofie Larsson

Handledare
Magnus Blixt

Grundskoleelevers attityder till särskoleelevers integrering i ämnet idrott och hälsa

- En intervjustudie i skolår 9 på två grundskolor i en sydsvensk kommun

Hanna Harrysson

Sofie Larsson

Abstract

Läsåret 2007/2008 gick 13884 elever i grundsärskolan och av dessa var 2134 integrerade i grundskolan. Ur ett sociokulturellt perspektiv är integration något att föredra. Att dela med sig av sina kunskaper till andra kan skapa såväl tolerans som social utveckling och en bättre självkänsla. Om integreringen inte fungerar, skapar detta en sämre självkänsla hos den integrerade eleven.

Vår undersökning syftar till att undersöka hur grundskoleelever uppfattar integreringen av särskoleelever i idrott och hälsa och också om elevernas attityder skiljer sig beroende på om det finns en särskola på skolan eller ej. Vi gjorde en intervjustudie i två grundskolor. En av grundskolorna har en särskoleklass lokalintegrerad på skolan, den andra har ingen kontakt med särskolan. Vi gjorde totalt tolv intervjuer i skolår 9.

Vi kom fram till att grundskoleelever ser en viss svårighet med integrering av särskolan i idrott och hälsa. Främst var det eleverna på skolan med lokalintegrering som såg detta som ett problem. Respondenterna menade att deras undervisning skulle påverkas negativt.

Ämnesord: integrering, särskola, idrott och hälsa, attityder, självkänsla.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning.....	5
2 Syfte och frågeställningar	6
3 Definitioner.....	7
4 Bakgrund.....	9
4.1 En skola för alla.....	9
4.2 Integrering i idrott och hälsa	9
4.2.1 Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet - Lpo 94	10
4.2.2 Kursplaner för ämnet idrott och hälsa	11
4.3 Att välja särskola eller grundskola	11
4.3.1 Resurser – en vågmästarroll.	12
4.4 Integrering	12
4.4.1 Positivt och negativt med integrering.....	13
4.5 Salamancadeklarationen.....	14
4.6 Grundskoleelevers attityder till att integrera särskoleelever – enligt skolan... 15	
4.7 Samspel mellan människor.....	16
4.8 Självkänsla	17
5 Metod	20
6 Resultat	23
6.1 Intervjuredovisning	23
6.1.1 Elevernas uppfattning om vilka som går på särskola.....	23
6.1.2 Hur integrering i idrott och hälsa uppfattas.....	24
6.1.3 Elevernas förhållande till särskoleelever.....	25
6.2 Intervjuanalys.....	26
7 Diskussion.....	27
7.1 Slutsats	29
7.2 Metoddiskussion.....	29
7.3 Framtida forskning	30
8 Referenser.....	31
Bilaga 1.....	34

1. Inledning

Enligt skolverket (2002a) har antalet elever i sarskolan ökat markant sen början på 1990-talet. År 1993 hade grundsarskolan ungefär 8600 elever. Läsåret 2007/2008 gick 13884 elever i grundsarskolan och av dessa var 2134 integrerade i grundskolan (SCB, 2008). Att skillnaden är så kraftig kan bero på att elever med lättare utvecklingsstörning inte fått tillräckligt mycket hjälp i grundskolan och istället valt att göra sin skolgång i sarskolan. Skolverket (2002a) menar att skolans förändring i undervisningssystemet har gjort att elever som har behov av ledning och struktur har fått det svårare i skolan, medan elever som hade svårt för den typen av undervisning nu har fått det lättare. När Lpo94 (Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet) kom gick undervisningsformen från lärarstyrd lek till att eleverna nu fick en större möjlighet att påverka sin skolgång och att arbeta i sin egen takt.

Det finns flertalet artiklar och rapporter gjorda med sarskoleelevers och lärares utgångspunkt när det gäller integrering, men inte hur grundskoleeleverna ser på integrering av sarskolan. Då vi båda är framtida lärare ser vi Idrott och Hälsa som ett ämne där integrering kan vara lätt att genomföra, då alla elever redan har olika förutsättningar.

Ur ett sociokulturellt perspektiv är integration något att föredra. Att dela med sig av sina kunskaper till andra kan skapa såväl tolerans som social utveckling och en bättre självkänsla. Om integreringen inte fungerar, skapar detta en sämre självkänsla hos den integrerade eleven. Men vad beror det på att integreringen inte fungerar? Är det attityder hos grundskoleeleverna som gör att alla inte passar in? Och vad beror dessa attityder i så fall på? Är det en dålig självkänsla som gör att man inte behandlar sin nästa på rätt sätt? De här funderingarna leder oss fram till en avgränsad frågeställning som vi skulle vilja ha svar på.

2. Syfte och frågeställningar

Vårt syfte med denna undersökning är att öka kunskapen om särskolans integrering i grundskolan. För att integrering ska anses som lyckad krävs att eleven är delaktig i skolans alla delar, såväl i undervisning som socialt. Det krävs alltså att eleverna i grundskolan är delaktiga. Vi vill därför undersöka grundskoleelevers attityder till särskoleelevers integrering i idrott och hälsaundervisningen.

- Vilken uppfattning har elever i grundskolan om integrering av särskoleelever i idrott och hälsaundervisningen?
- Hur skiljer sig attityden till särskoleelevers integrering i idrott och hälsaundervisningen om det finns en särskoleklass på skolan?

3 Definitioner

För att förenkla för läsaren har vi valt att definiera några begrepp som vi använder oss av i uppsatsen.

Vad vi först vill definiera är vad en särskola är, enligt Nationalencyklopedin (2008-11-10) är särskolan *"en skolform för elever som inte kan följa undervisningen i vanlig skola p.g.a. utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd"*. Autism är en kontaktstörning som ofta känns igen genom att personen är otillgänglig och opåverkbar. Enligt skollagen (1993:800) ska särskolans utbildning, så långt som det är möjligt anpassas, men motsvara grundskolans (Utbildningsdepartementet, 1985). Särskolan innehåller såväl de elever som går i grundsärskolan, alltså de elever som inte beräknas nå grundskolans mål, som de elever som går i träningskolan. Träningskolan är till för de elever som inte beräknas nå grundskolans uppsatta mål (2002a).

Särskolans elever har ofta funktionsnedsättningar, Nationalencyklopedin definierar funktionsnedsättning som en begränsning av fysisk eller psykisk funktionsförmåga. Ofta beror nedsättningen på grund av en skada, denna skada kan vara medfödd, men kan också vara något personen fått genom till exempel en olycka (Nationalencyklopedin).

En funktionsnedsättning kan vara en utvecklingsstörning. Vi har valt att använda oss av Nationalencyklopedins definition av begreppet. En utvecklingsstörning är en begåvningsmässig funktionsnedsättning som gör att personen kräver särskilt stöd av samhället. Ofta beror utvecklingsstörningen på olika hjärnskador och på grund av detta har personen också ofta andra funktionsnedsättningar (Nationalencyklopedin).

Vi väljer också att definiera begreppet integrering då detta har en betydande del i vår undersökning. Integrering innebär enligt Brodin & Lindstrand (2004) att det ska finnas någon sorts social kontakt mellan elever i en klass. En placering av ett barn med en funktionsnedsättning i en klass där majoriteten inte har någon funktionsnedsättning, innebär inte integrering. Barnet ska ingå i gruppen och vara med i gemenskapen. Det finns olika sorters integrering. En form av integrering är lokalintegrering.

Lokalintegrering innebär att särskoleelever finns i en grundskola men har sina egna lärare och klasser. Det är inte säkert att eleverna från särskolan träffar eleverna från grundskolan under dagen, då elevernas olika scheman kan medföra att de inte ens har rast samtidigt. Om lärarna dessutom inte samarbetar kan det vara svårt att skapa gemenskap klasserna emellan. En annan typ av integrering, som av många ses som den ultimata, är individualintegrering. Denna typ av integrering innebär att en elev från särskolan går i en klass i grundskolan där han eller hon är den enda personen med funktionsnedsättning (Brodin & Lindstrand, 2004).

Vi väljer också att definiera självkänsla, då detta kan ha betydelse i mötet mellan människor. Självkänsla betyder, enligt Raustorp (2006) medvetenhet om den egna personlighetens värde och hur vi uppfattar oss själva. Johnson (2003) definierar självkänsla som hur vi värderar oss själva. Hur vi ser oss själva och vår inre tillfredsställelse.

4 Bakgrund

4.1 En skola för alla

Tankesättet kring integrering av särskoleelever har enligt Brodin och Lindstrand (2004) förändrats över tid. Särskolan har gått från att vara ett slutet särskolesystem, långt ifrån konkurrens från andra elever, till viljan att lägga ner särskolan helt och istället integrera dessa elever helt i grundskolan. Elever som tidigare gått i särskolan skall nu integreras med grundskoleklasserna i det allmänna skolväsendet. Idag har vi utåt en accepterande attityd till människor med funktionsnedsättning. Detta speglar sig dock inte alltid genom våra handlingar. Att en elev med funktionsnedsättning blir placerad i en klass innebär inte att eleven är integrerad. Det krävs att alla elever i klassen har en gemenskap. I dagens samhälle ser föräldrar inte alltid särskolan som en självklarhet utan idag vill man ofta integrera elever så mycket det går, så länge det gynnar elevens utveckling (Brodin och Lindstrand, 2004).

4.2 Integrering i idrott och hälsa

Idrott och hälsaundervisningen i grundskolan är ett moment som skiljer sig ifrån de andra ämnena i kursplanen, främst då genom att eleverna använder mycket motoriska övningar. Eftersom alla elever har olika motoriska förutsättningar för att kunna delta krävs det att undervisningen är skapad så att alla kan vara med eller att gruppen kan hjälpas åt och på så vis lära sig vikten av samarbete. Detta är av stor vikt, då många moment i idrott och hälsaundervisning har att göra med samarbete i grupp. Annerstedt (2001) menar att idrott är ett ämne där behovet av social kunskap är tydligt eftersom det ofta utförs moment som innehåller olika regler, lagövningar och konflikter. Det är av stor betydelse att eleverna inte bara lär sig att samarbeta utan även kan lära andra elever ny kunskap och på detta vis utvecklas som individer. En annan viktig del av samspel i grupp är elevens inställning till olika övningar. Det har stor betydelse för hur energin i gruppen blir. Går eleven in med en positiv inställning kan utfallet bli att eleven lär sig tolerera att alla är olika och även lära sig att ta ansvar. Det kan även bli en socialt negativ upplevelse i idrottsundervisningen då det ibland blir väldigt inriktat på tävling istället för socialt samspel (Annerstedt, 2001).

I målen för idrott och hälsa i grundskolan läggs stor vikt vid gemenskap och förmågan att kunna samarbeta. Detta gäller både för en elev som är integrerad från särskolan och för elever som går i grundskolan (Skolverket, 2000 och 2002b). Linderdahl och Ögren (2007) menar att lärare i idrott och hälsa tycker att man kan integrera elever med funktionsnedsättning i idrott och hälsaundervisningen. Om elever med funktionsnedsättning skulle integreras i idrott och hälsa så skulle det bli en mer individanpassad undervisning, som till viss grad, redan finns i dagens lektioner då eleverna är på olika nivåer motoriskt sett. Idrott och hälsaundervisningen kan vara bra för elever med olika sorters svårigheter därför att bedömningen sker på annorlunda sätt gentemot teoretiska ämnen där bedömningen sker efter hur mycket eleverna lärt sig. I idrotten så bedöms eleverna efter utsatta delmål och hur de utvecklas under längre tid (Linderdahl och Ögren 2007).

Vi styrs i skolan av flertalet lagar, regler, rekommendationer och andra styrdokument. Att följa skollagen, läroplaner och kursplaner är något som är gemensamt för samtliga skolformer. De styrdokument som skiljer den ordinarie grundskolan från grundsärskolan är kursplanerna.

4.2.1 Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet - Lpo 94

I Lpo94 beskrivs vilka grundläggande värden som skolan vilar på. Skolan ska formas efter demokratiska värderingar och på så sätt ska varje individ respekteras så som den är. En av skolans viktigaste uppgifter är att förmedla grundläggande värderingar, så som frihet, alla människors lika värde, jämställdhet och rätten att inte bli kränkt. Att också låta varje elev utveckla sin egen personlighet och på så sätt kunna delta i vardagen ute i samhället tillhör skolans uppgift. Att känna empati för andra människor och att inte diskriminera någon för att den är, eller uppfattas annorlunda, ska aktivt arbetas mot i skolan (Skolverket, 1994).

I Lpo94 finns mål som varje elev ska uppnå i det obligatoriska skolväsendet, dessa är bland annat att eleven ska respektera sina medmänniskor och inte acceptera att människor behandlas under sin värdighet, känna empati och visa respekt för alla

människor. Samtlig personal i skolan ska tillsammans försöka utveckla detta hos samtliga elever. Eleverna i skolan ska känna ansvar för människor utanför deras kompiskrets (Skolverket, 1994).

4.2.2 Kursplaner för ämnet idrott och hälsa

I kursplanen för idrott och hälsa på grundskolan står det skrivet att ett av de grundläggande syftena med ämnet idrott och hälsa är att *"skapa förutsättningar för alla att delta i olika aktiviteter på sina egna villkor, utveckla gemenskap och samarbetsförmåga samt förståelse och respekt för andra"* (Skolverket, 2000). Ungefär samma beskrivning av ämnets grundläggande syfte finns i grundsärskolans kursplan, *"att skapa förutsättningar för alla att delta i aktiviteter på sina egna villkor, att utveckla gemenskap och samarbetsförmåga samt förståelse och respekt för andra"* (Skolverket, 2002b).

4.3 Att välja särskola eller grundskola

Enligt skollagen (kap 1, § 5) ska barn och ungdomar som inte kan gå i grundskolan för att de är utvecklingsstörda gå i särskolan respektive gymnasiesärskolan. Detta gäller också barn och ungdomar som har fått ett *"bestående och betydande begåvningsmässigt funktionshinder på grund av hjärnskada samt barn med autism eller autismliknande tillstånd"*(kap 1, § 16) (Utbildningsdepartementet, 1985).

Särskolan består av både grundsärskolan och träningskolan. I grundsärskolan går de elever som inte beräknas nå de uppsatta målen som finns i grundskolan. I träningskolan går de elever som inte beräknas nå upp till de uppsatta målen i grundsärskolan. De elever som går på särskola har alltså väldigt olika förutsättningar. För de flesta vårdnadshavare är valet av skolform självklart, däremot finns det barn som befinner sig mitt i mellan de olika skolformerna. Vårdnadshavarna är då tveksamma till vilken skolform som är rätt för just deras barn och ställer sig frågor som om barnet får tillräcklig utmaning i särskolan? Och får barnet tillräckligt med stöd i grundskolan? För att underlätta för vårdnadshavare som kan ha svårt att se att deras barn tillhör till exempel grundsärskolan finns det möjlighet för vissa av dessa elever att få sin utbildning i en vanlig grundskola. Särskoleeleverna kan på olika sätt

integreras i en grundskoleklass och där läsa efter särskolans kursplan (Skolverket, 2002b).

4.3.1 Resurser – en vågmästarroll.

En rapport gjord av skolverket (2002b) visar att de lärare som undervisar i särskolan ofta har en förskoleutbildning och att detta kan göra att undervisningen i särskolan ibland har en tendens att tippa över mot trygghet på bekostnad av kunskapsutmaningen. Skolverket menar att en balans mellan de båda är viktig. Eleven i särskolan ska få såväl trygghet som utveckling. Enligt en enkätundersökning som skolverket gjort bland föräldrar till barn i särskolan så tycker en något större andel föräldrar med barn integrerade i grundskolan att deras barn får tillräckliga kunskaper i skolan. Skolverket (2002a) menar dock att grundskolans resurser till att individualisera undervisningen till den grad att allas behov är tillfredsställda är mindre än särskolans. Men även elever som inte tillhör särskolan, men som har behov av extra stöd i form av specialpedagogiska insatser, har rätt till detta. Det framgår dock inte i några bestämmelser i vilken utsträckning detta gäller. I skolverkets undersökning finns det vårdnadshavare som uttrycker att de känt sig tvingade till att välja att placera sitt barn i särskolan på grund av att grundskolan inte har tillräckliga resurser. Däremot visar samma undersökning att ungefär 80 % av vårdnadshavarna som tillfrågades är nöjda med valet av skolform som de gjorde åt sitt barn (Skolverket, 2002a).

4.4 Integrering

Eftersom alla i skolan skall vara inkluderade och ingen ska vara exkluderad, är det viktigt att i undervisningen kunna lyssna på främmande röster, att vara öppen, att se alla som individer och att ha en positiv inställning till saker som för vissa uppfattas som annorlunda (Allan, 1999).

I ett projekt från Specialpedagogiska institutet (2006) menar man att det kan vara svårt att skapa en skola där alla ska kunna utbildas gemensamt. Alla är vi olika och har olika personligheter. Vi har även med oss olika erfarenheter och situationer från vårt tidigare liv som skall tas hänsyn till. Det finns många saker som kan skapa

problem för elever i klassrummet. Det kan vara att inte känna sig delaktig eller kunna utveckla sitt sociala samspel med andra. Det finns många olika faktorer som kan bidra till just detta, inte bara i klassrummet utan även på skolans organisationsnivå. Det kan vara uppfattningar på skolan bland lärare, rektorer eller andra anställda som gör att elever med funktionsnedsättning avskärmas från grundskolan och från delaktigheten i den stora elevskaran. Detta gör att elever med funktionsnedsättning hamnar i skymundan och särbehandlas med lösningar som särskolor (Specialpedagogiska institutet, 2006).

Enligt skolverket (2002a) så finns det många tillvägagångssätt för kommuner i landet att integrera särskoleelever i grundskoleklasser. I rapporten listas de viktigaste anledningarna till att integrera elever. En av dessa är samspelet med andra människor oavsett handikapp. Integrering kan fungera som en draghjälp för elever från särskola, då hjälp också kan komma ifrån grundskoleelever och inte endast från läraren. På så vis lär sig eleverna i samspel med varandra. I skolverkets rapport (2002a) diskuteras det utifrån vad som krävs för att det skall bli en bra integrering elever emellan. Det finns flera olika beståndsdelar som skall fungera, bland annat behövs det en god ekonomi i skolan. Skolan ska kunna tillföra de olika resurser som krävs för en god integrering. Personalen i klassrummet måste ha tillräcklig utbildning inom ämnet samt ha gott om tid för planering av undervisningen. Även klassens sammansättning måste vara samstämd och gruppen måste ha samma mål i sikte. Föräldrarnas delaktighet i skolan är också en stor del. Att föräldrar är väl informerade om vad som händer och vilka medel skolan kan ge är viktigt. Dock är lärarnas attityd kring integreringen i gruppen bland de absolut viktigaste faktorerna för att integreringen ska fungera. Där avspeglas det hur sammansättningen i gruppen kommer att fungera (Skolverket, 2002a).

4.4.1 Positivt och negativt med integrering

Flender, Österberg och Östmo (2008) anser att det som är bra med integrering av särskoleelever i vanliga grundskoleklasser är att elever ofta får tillgång till specialpedagoger i mindre grupper, vilket kan gynna eleverna genom att varje elev får mer tid med specialpedagogen. Författarna menar att det i klassrummet ofta blir en högljudd miljö och att de mindre grupperna då ger bättre förutsättningar för att lära

sig. Dock ses svårigheter med specialundervisningen i de äldre åldrarna då det av eleverna, kan ses som pinsamt att ha enskilda lektioner. När det gäller särskoleelevers sociala kontakter menar Tideman (1998) att om eleven är kvar i sin grundskoleklass är chansen större att kamratkontakterna kan behållas, men risken finns också att grundskoleeleverna växer ifrån eleven ifråga. Detta eftersom risken finns att särskoleeleven halkar efter i skolarbetet och kanske inte utvecklas i samma takt.

4.5 Salamancadeklarationen

I juni 1994 samlades representanter från 92 regeringar och 25 internationella organisationer i Salamanca i Spanien för att diskutera undervisning av elever med särskilda behov. Vid konferensen som anordnades av den spanska regeringen och UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization), utarbetades en deklaration med syftet att stämma av och arbeta fram föreskrifter och rekommendationer för regeringar att arbeta efter i sitt framtida arbete med utbildningsfrågor gällande utbildning för elever med särskilt stöd. Under konferensen deklarerades att alla barn har rätt till en utbildning och att de också ska nå en acceptabel kunskapsnivå. Eftersom samtliga barn har olika förutsättningar, intressen och inlärningsbehov, kom delegaterna fram till att utbildningssystemet bör utformas så att varje individs egenskaper tas tillvara, barnet ska sättas i centrum och om barnet behöver extra stöd ska det kunna få det stödet i den ordinarie skolan. Delegaterna anser att integrering är ett bra sätt för att motarbeta diskriminerande attityder i samhället och på detta sätt skapa ett mer integrerat samhälle och en bättre skola för alla (Svenska Unescorådet, 2006).

Det som ligger till grund för Salamancadeklarationen är att skolan ska vara för alla, oavsett vilka förutsättningar personen har. Skolan ska undervisa alla och finna pedagogiska lösningar så att alla behov uppnås. Den integrerade skolan måste individanpassa undervisningen och sätta barnet i centrum för att kunna nå undervisningsmålen och för att ge alla elever en viss kunskapskvalitet. Enligt Salamancadeklarationen är den integrerade skolan avgörande när det gäller att förbättra det sociala perspektivet. Integrering kan minska diskriminering av människor med funktionsnedsättning och också få den breda massan i samhället att fokusera

på deras möjligheter i samhället istället för på deras svårigheter (Svenska Uneskorådet, 2006).

Enligt Salamancadeklarationen bör elever med behov av särskilt stöd, få allt det stöd de behöver för att få en kvalitativ undervisning i en integrerad skola. Det är effektivt att lära tillsammans, oavsett om någon eller några har svårigheter med inläring. Att ha undervisning i särskola bör endast vara i de fall när det anses vara det bästa för barnet. Skolor bör alltid utgå från varje individs enskilda behov. Detta kan ses som en grund för ett människoorienterat samhälle, där alla respekteras oavsett hur de är eller hur de ser ut (Svenska Uneskorådet, 2006).

Deltagarna vid konferensen i Salamanca, Spanien, uppmanar världens regeringar genom Salamancadeklarationen, att prioritera utvecklingen av integrerade skolor. Regeringarna uppmanas också att lagfästa riktlinjer att alla barn ska undervisas integrerat inom samma skolväsende (Svenska Uneskorådet, 2006).

4.6 Grundskoleelevers attityder till att integrera särskoleelever – enligt skolan

I en undersökning som gjorts av utvärderingsenheten i Uppsala kommun (2004) har man efterforskat kring hur skolledningen på en skola, med särskoleintegrerad undervisning, upplever det sociala samspelet elever emellan. Frågorna som ställdes, riktade sig till skolledningen och handlade om hur de upplevde attityden hos de övriga eleverna till att det fanns särskoleelever i klasserna. Resultatet blev att skolledningen inte upplevde någon negativ attityd bland eleverna. Skolledningen ansåg att integreringen skapade en medkänsla och ökad förståelse hos eleverna om människor som är annorlunda. Ytterligare frågor som undersöktes var om eleverna skapade sig kontakter med särskoleeleverna på rasterna. Resultatet blev att kamratskapet mellan elever i de olika skolformerna var av liten skala. Med hjälp av de resultat utvärderingen gav så ansåg Uppsala kommun att särskoleelever i de yngre åldrarna hade lättare att skapa kontakt med andra elever än särskoleeleverna i de äldre åldrarna. Skolledningen drar slutsatsen att elevers självkänsla och självförtroende väger in hur bra social kontakt eleven kan skapa (Utvärderingsenheten Uppsala, 2004).

4.7 Samspel mellan människor

Att leva i kommunikation med andra och att utifrån det skaffa sig ett socialt nätverk är viktigt för oss människor. Serrebo (2003) skriver att samspel och kommunikation människor emellan ger utveckling. Detta för att människor är beroende av sina egna tillgångar i mötet med andra människor. Vi är också beroende av vilka sorters människor vi träffar på och på vilket sätt dessa människor uppfattar oss. Samspel mellan människor är något som ständigt sker. Bara genom att en människa stiger in i ett rum påverkas alla i rummet på olika sätt, beroende på hur olika vi alla är. Därefter är kommunikationen som uppstår när människor talar med varandra viktig, detta för att olika människor tolkar det som sägs på olika sätt. Utvecklingen sker i samverkan av kommunikationen och hur denna tolkas.

Med hjälp av kommunikation och samspel sker en individuell utveckling för varje enskild människa och genom att tolka det som sägs tillsammans med egna erfarenheter och den kunskap personen besitter ger detta ytterligare erfarenheter kring att umgås med människor och att försöka lära sig av varandra. Utveckling sker på detta sätt genom hela livet, där det gäller att försöka ha ett socialt nätverk (Serrebo, 2003).

Nordström (2002) beskriver hur ett barns möte med andra kommer att utfalla beroende på vilka olika förmågor barnet har. Kognitiva förmågor som språk, motorik, minne och känslor påverkar hur en människa löser olika situationer. Till exempel vid ett möte med en medmänniska. En stor del av en individs förmåga i att möta andra människor ligger i att kunna hantera ett visst språk. Språket behövs bland annat för att göra sig förstådd och kunna lösa konflikter. (Nordström, 2002) Då en funktionsnedsättning kan bli en stöttesten i mötet mellan människor anser Granlund m.fl. (2003) att det är av stor betydelse att individen med funktionsnedsättning kan kommunicera och vara delaktig istället för att vara passiv. Vid passivitet finns då en risk att omgivningen endast ser individens handikapp inte personligheten bakom. Vid delaktighet blir funktionsnedsättningen mindre tydlig än om personen inte kommunicerade med omgivningen alls (Granlund m.fl. 2003).

Nordström (2002) hänvisar till Piaget som beskriver barns relationer som jämbördiga. Han menar att ett barn vid ett första möte inte kan bestämma över den andra på samma sätt som en vuxen i en hierarki kan vara överordnad. Barn utvecklar ett samarbete med delad respekt där individerna ser varandra som jämbördiga och blir tvungna att samarbeta för att nå ett mål (Nordström, 2002).

Granlund m.fl. (2003) menar att det är viktigt att barn med funktionshinder är delaktiga i det vardagliga skolväsendet så att det verkligen blir en skola för alla. Förr delades elever med funktionshinder in i olika kategorier beroende på vilken typ av diagnos de hade. Detta kan medföra att eleverna blir begränsade i sin delaktighet med andra elever som inte har funktionshinder (Granlund, m.fl. 2003). Vikten av att vara delaktig i sin omgivning kan vara av stor betydelse för en person. Delaktighet säger mycket om vilken sorts person man är och hur man kan utvecklas gemensamt med sin omvärld (Molin, 2004).

4.8 Självkänsla

Hos en människa speglar sig individens självkänsla i hur man ser andra personer. Människor med god självkänedom om sig själva och en mogen självkänsla är viktiga i skolan, främst då i situationer som samspel mellan elever och integrering. Därför är det viktigt att arbeta med moment som kan stärka elevers självkänsla (Olsson, 2007). I idrott och hälsaundervisningen läggs stor vikt vid att stimulera den fysiska aktivitetsdelen av undervisningen. Den psykiska utvecklingen hos eleven skall också arbetas mot att stärkas och vissa övningar kan kopplas till elevens självkänsla. Klarar eleven en uppgift så stärks självkänslan hos eleven (Åhs, 2002). Vernersson (2002) anser att självkänsla är en viktig del i elevers kunskapsmässiga utveckling. Lärare skall lägga stor vikt vid att förstärka elevers självkänsla om målet är att försöka integrera elever med funktionsnedsättning i klassen. Elevers kunskapsinhämtning kan i grunden bero på vilken självuppfattning eleven har. Självuppfattningen är något som är oerhört viktigt för pedagogen att arbeta med när det gäller integrerade elever (Vernersson, 2002).

Självkänsla är en viktig del för oss människor, inte bara i samspel med andra utan också i hur vi själva mår. Självkänslan spelar in när människor hamnar i svåra

situationer där behovet av stöd finns. Människor med mindre bra självkänsla kan lätt drabbas av nedstämdhet eller prestationsångest. Hos en människa med dålig självkänsla kan det finnas kopplingar till uppväxten och föräldrars krav. Sämre självkänsla kan bidra till att personen undviker situationer där det krävs mycket av personligheten. Detta kan till exempel vara att möta människor som har olika funktionsnedsättningar och inte kan vara den som tar första steget. Dock kan en sådan situation vara positiv i slutändan om personen med dålig självkänsla vågar ta kontakt. Känslan av att lyckas stärker ofta självkänslan. Samtidigt som den andra individen känner sig sedd och på så vis stärker sin självkänsla (Olsson och Olsson, 2007). Människan genomgår under tonåren en process där det blir väldigt viktigt att ha en kompiskrets. Intresset för utseende och status ökar kraftigt och det finns ett behov av att bli sedd och bekräftad. Denna process förstärks av medias uppmärksamhet på utseende och kroppsideal (Raustorp, 2006).

Enligt Johnson (2003) så ger en god självkänsla en öppnare personlighet där individen har goda relationer och ser positivt på att uttrycka sina känslor. Personen har också ofta bättre syn på sitt egna levnadssätt och sina behov. Om en individ inte har en god grundlig självkänsla så riskerar personen att bygga en rädsla för att inte bli accepterad av andra. Genom god självkänsla kan man bygga upp sitt självförtroende. Att ha en god självinsikt kan ge bättre självförtroende som gör det lättare att möta människor med och utan funktionsnedsättning.

För att kunna arbeta med att bygga upp barns självkänsla är det viktigt att redan i förskolan visa betydelsen av att klara uppgifter som i sin tur ger eleven självförtroende av att klara av ett hinder. Detta stärker elevens självkänsla och känslan att vara rädd för att misslyckas minskar och individen vågar på så sätt ta större steg. Barn som ofta blir uppläxade och känner sig kränkta skapar ofta en lägre självkänsla. Lärarens och föräldrars roll är då att försöka ändra individens synsätt. Ett sätt att skapa en bättre självkänsla hos eleven är att använda sig av humor (Olsson och Olsson, 2007). När ett barn har klarat av en uppgift som från början uppfattades svår, uppstår det en glädje som gör att individen känner sig stolt och uppfattningen om att klara nästa uppgift stärks. Denna process gör att barnet känner sig kompetent och självständig (Brodin och Hylander, 2002). Raustorp (2006) anser att uppbyggnad av självkänsla i idrott och hälsa är något som kan göras endast genom deltagande.

Förutsättningen är att lektionen är välplanerad och utgår från varje individ. Eleven ska ha en positiv känsla inför, under och efter lektionen. Detta kan skapas genom uppmuntran.

5 Metod

Vårt syfte med denna undersökning är att öka kunskapen om särskolans integrering i grundskolan. Enligt Brodin och Lindstrand (2004) krävs det att eleven är delaktig i skolans alla delar, såväl i undervisning som socialt för att integrering ska anses som lyckad. Det krävs alltså att eleverna i grundskolan är delaktiga. Vi valde därför att undersöka grundskoleelevers attityder till särskoleelevers integrering i idrott och hälsaundervisningen.

Denscombe (2000) menar att en forskningsundersökning bör startas med en litteraturstudie, detta för att forskaren ska vara väl insatt i tidigare forskning som finns i ämnet. Litteraturoversikten kan visa på vilken kunskap som redan finns, och på vilken som fattas i ämnet, alltså för att skapa en utgångspunkt för ny forskning. Vi har använt oss av böcker såväl som artiklar och doktorsavhandlingar. Denscombe (2000) menar att just dessa källor bör ses som förstahandsval, dock måste de, precis som exempelvis internetkällor, bedömas utifrån innehållets kvalitet. Vi håller med Denscombe och började därför detta arbete med att söka relevant litteratur att ta avstamp ifrån.

Inför undersökningen funderade vi på hur vi skulle få mest tillförlitlig information. Funderingarna gick såväl mot intervjuer som mot en enkätundersökning. Efter att ha studerat ett par metodböcker kom vi dock fram till att en kvalitativ undersökning var att föredra. Johannessen och Tufte (2002) menar att en kvalitativ undersökning kan göras genom intervjuer med ett mindre antal informanter. Vi valde att göra tolv stycken intervjuer med sex flickor och sex pojkar i skolår 9. Eleverna var uppdelade på två olika skolor varav en av skolorna har en så kallad lokalintegrering av särskolan och en har ingen integrering av särskola alls. Vi valde skolorna just för att de var olika i fråga om integrering. Vårt urval av eleverna vi intervjuade var enligt Johannessen och Tufte (2002) typiska fall. Vi valde ut eleverna med tanken att vi ville ha informanter som var typiska för de som går i skolår 9 och valde slumpmässigt ut de elever vi skulle intervjuas. Elevernas lärare samt rektorer godkände att vi gjorde intervjuer i klasserna på de båda skolorna.

Våra intervjuer var semistrukturerade. Vi hade förberett frågeformuleringar, men intervjuerna var mer som ett samtal mellan oss och informanten och frågor uppkom under samtalets gång. Samtalsintervjuer kan enligt Esaiasson m.fl. (2007) vara ett bra sätt att notera eventuellt oväntade svar. Frågeformuleringar som vi utgick från, ligger som Bilaga 1. Vi ställde under intervjuerna följdfrågor som "hur menar du då?" och "kan du berätta mer hur du menar?" och "varför tror du att det är så?". Att använda sig av semistrukturerade intervjuer var för oss viktigt för att vi ville att informanten skulle använda sina egna ord och utveckla vad han eller hon egentligen menar och tycker. (Denscombe, 2000) Vi tyckte också det var viktigt att kunna följa upp intressanta sidospår utöver våra egna frågor.

En informantundersökning görs när det är intressant att få information om hur verkligheten ser ut. Vid en respondentundersökning är det intressanta att veta hur svarspersonerna ser på ett visst ämne (Esaiasson m.fl. 2007). Eftersom vi ville veta hur eleverna tänkte kring integrering, så gjorde vi en respondentundersökning.

Vad som också är viktigt att tänka på är platsen och känslan under intervjun. Att intervjun hålls i en informell atmosfär kan göra det lättare för informanten att känna sig bekväm i situationen (Johannessen och Tufte, 2002). Våra intervjuer tog plats i ett separat rum i idrottshallen, vi satt tillsammans med respondenterna och berättade först för dem vilket ämne vår undersökning rörde och sedan att deras svar skulle vara helt anonyma. Ingen skulle få veta vad de svarade, eller att just de varit med i vår undersökning och fortsatte därefter med de frågor vi hade förberett. En av oss ställde frågorna och den andra gjorde fältanteckningar. Efter ett samtal med vår lärarutbildare på fältet (på skolan vi gjorde de första intervjuerna) så kom vi fram till att eleverna skulle bli hämmade om vi skulle spela in intervjuerna. Läraren ansåg att svaren skulle bli mer ärliga om det inte användes någon bandspelare. Denscombe (2000) menar att fältanteckningar är bra att använda när de intervjuade inte vill ställa upp på bandinspelningar. Intervjuaren får genom fältanteckningar en form av permanent material som dock inte är helt tillförlitligt. Informanten kan efter intervjun påstå att forskaren feltolkat materialet (Denscombe, 2000). Vi var därför noga ned att berätta för respondenterna att det som skrevs ner var bara precis vad de sa. För att

fältanteckningarna skulle vara mer tillförlitliga så satte vi oss direkt efter varje intervju och tittade över anteckningarna och sammanfattade vad respondenten sagt.

6 Resultat

6.1 Intervjuredovisning

Vi intervjuade tolv elever i skolår 9 på två olika grundskolor där sex av dem var flickor och sex var pojkar. Vi benämner skolorna som skola 1 och skola 2. Skola 1 har inga särskoleelever på skolan, skola 2 har dock särskoleklasser lokalintegrerade på skolan.

Att integrera en elev från särskolan i en klass i grundskolan innebär inte att bara placera eleven i en klass. Integrering är inkludering på alla plan. Vi ställde därför frågor som syftade att undersöka vilken attityd respondenterna hade gentemot människor som är annorlunda. Vi ville veta vilka attityder som finns gällande integrering av särskoleelever i idrott och hälsaundervisningen.

6.1.1 Elevernas uppfattning om vilka som går på särskola

När vi frågade eleverna vilka som gick i särskola fick vi snarlika svar från samtliga. Två elever på skola 1 svarade att en särskoleelev är en person som sitter i rullstol, är utvecklingsstörd eller kan ha medfödda problem som de inte kan hjälpa. Enligt fyra elever på samma skola så är det människor som behöver mer hjälp med undervisningen som går i särskola. De kan ha svårt att koncentrera sig eller bara ha svårt för att till exempel räkna eller skriva. Fyra av de respondenter som gick på skola 1, berättade att de aldrig träffade på elever från särskola. De resterande två respondenterna träffade personer med funktionsnedsättning på fritidsaktiviteter utanför skolan. Scouterna nämndes som ett ställe där alla kan umgås på lika villkor.

På skola 2 ansåg tre av eleverna att en särskoleelev var någon som behövde mera hjälp, eftersom de inte förstår lika snabbt som vanliga elever. De resterande tre respondenterna menade att särskoleelever kunde sitta i rullstol och behövde då automatiskt mer hjälp eftersom de inte kan ta hand om sig själva. De menade också att andra svårigheter som elever från särskolan kunde ha var Damp eller ADHD (Attention Deficit/Hyperactivity Disorder) som gjorde att de inte kunde fungera i en vanlig klass. Samtliga respondenter träffade elever från särskolan någon gång under

skoldagen. Fem stycken brukade möta särskoleeleverna i korridorerna eller i matsalen då alla på skolan har gemensam matsal. En informant uppgav att särskoleeleverna alltid sågs tillsammans med varandra på skolgården, aldrig tillsammans med någon från grundskolan.

6.1.2 Hur integrering i idrott och hälsa uppfattas

Alla sex respondenter på skola 1 svarade att de trodde att det skulle fungera bra att ha idrott och hälsa tillsammans med elever från särskolan. En informant tillade att det troligtvis var viktigt att särskoleeleven fick komma till en klass som är mogen så att det inte fanns några elever som skulle göra det svårt för särskoleeleven att vara med. Tre av dessa respondenter menade dock att deras undervisning skulle bli sämre eftersom att allting skulle ta längre tid, då en elev från särskolan lär sig långsammare än en elev i grundskolan. De menade på att de inte skulle hinna med att göra alla saker som läraren planerat. Två av dessa respondenter ansåg därför att särskoleeleverna skulle kunna vara med, så länge de kunde hålla samma tempo som alla andra. Den tredje informanten tyckte dock att om undervisningen tog lite längre tid, var det ett pris som inte gjorde något. En av de intervjuade eleverna nämnde att i en vanlig klass så är alla på olika nivåer så det skulle troligtvis inte göra någon skillnad om elever från särskolan hade integrerats. Informanten menade att det troligtvis hade varit bra att ha integrerade särskoleelever i klassen för då hade alla fått anstränga sig att göra sitt bästa, inte bara för sig själv utan även för att hjälpa andra. Det var på skola 1 endast två respondenter som berättade att de tidigare haft lektioner tillsammans med elever från särskola. Erfarenheterna var varandras raka motsatser. En av respondenterna beskrev att den integrerade eleven inte hade några problem att medverka i undervisningen. Eleven var under lektionerna lika delaktig som alla andra. Den andra informanten berättade att den integrerade särskoleelev som funnits i klassen blev tvungen att byta på grund av mobbing.

Fem av sex respondenter i skola 2 menade att det skulle finnas vissa svårigheter med att ha idrott och hälsa tillsammans med särskoleelever. Det fanns många olika orsaker till detta. En anledning var att elever med funktionsnedsättning skulle ha svårt att hålla samma tempo som resten av klassen och skulle då inte kunna delta på samma villkor. Övningarna skulle vara för svåra. Tre av respondenterna på skola 2

ansåg att det skulle vara obehagligt att ha särskoleelever integrerade i klassen då vissa beter sig otäckt och var konstiga och "speciella". En av dessa tre berättade att hon/han tyckte att särskoleelever skulle vara med sina egna klasskamrater. Två respondenter ansåg att de i särskolan som inte hade så grava handikapp skulle kunna vara med. Det var en person som vi intervjuade på skola 2 som ansåg att det skulle fungera att ha med särskoleelever på idrott och hälsalektionerna. Dock menade eleven att klassen bör vara delaktig i beslutet att integrera särskoleelever. På skola 2 var det bara en informant som tidigare hade haft lektioner tillsammans med en eller flera elever från särskolan. Detta var i en förberedelseklass där elever, oavsett ålder eller handikapp, gick för att lära sig svenska. Denna informant var en av de som inte kunde tänka sig att ha integrerad idrott och hälsaundervisning. Hon/han berättade att särskoleeleven hade haft stora svårigheter att hänga med i undervisningen och att detta hade påverkat hela klassen.

6.1.3 Elevernas förhållande till särskoleelever

Att låta positiv till integrering är en sak, men hur agerar respondenterna i verkliga livet? Umgås de privat med människor som går i särskola?

Respondenterna på skola 1 berättade att de inte umgås med någon som varken gick i särskola eller hade någon form av funktionsnedsättning. De två respondenter som tidigare berättat att de mötte personer med funktionsnedsättning på scouterna berättade vidare att de inte umgicks med de personerna. De visste inte varför, det hade bara blivit så.

En informant på skola 2 berättade att hon/han hade träffat en person från särskoleklassen som finns på skolan, vilket hade utvecklats till kamratskap även utanför skolan. En informant uttryckte att det skulle vara svårt att bli kompis med personer som går i särskolan då de har så olika handikapp. Vissa kunde man prata med och andra inte. Vissa kan röra sig ganska bra medan andra var helt låsta i sin kropp. Informanten ansåg att det skulle vara svårt att på så vis kunna göra aktiviteter.

6.2 Intervjuanalys

Något som kom fram i våra intervjuer var att många av respondenterna inte riktigt verkade veta vilka som går på en särskola. Detta gällde för både skola 1 och 2. Flera av respondenterna svarade att det var elever som hade svårt med att läsa eller att räkna som fick gå i särskola för att få extra hjälp. Vi fick även några svar att det var elever med handikapp och/eller utvecklingstörning. Vad vi anar är att många av respondenterna inte riktigt vågade vara ärliga i sina svar, då många tänkte efter länge innan de formulerade sina svar. Kanske var detta deras naturliga sätt att svara på frågor, men det kan också vara för att de inte ville svara något som kunde tolkas som negativt eller kan de ha berott på att eleverna inte kände oss.

Majoriteten av respondenterna på skola 1 (utan lokalintegrering) menade att eleverna på särskolan var de som behövde mer hjälp i skolan än en vanlig elev i grundskolan. På skola 1 kunde samtliga respondenter tänka sig att ha en elev från särskolan integrerad på idrott och hälsalektionerna. De menade att tempot på lektionerna kanske skulle påverkas, men att det var något som kunde accepteras.

Då respondenterna på skola 2 (med lokalintegrering) borde veta vilka handikapp de har på särskolan, så var det konstigt att svaren var så olika. Om de som går på särskola, enligt hälften av de svar vi fick, endast har svårt att läsa och räkna, så borde det inte vara ett hinder för dem att vara med i idrott och hälsaundervisningen. Trots detta var det bara en informant på skola 2 som skulle kunna tänka sig att ha idrott och hälsa med en integrerad särskoleelev. Detta tyder på att respondenterna på den första fråga, inte svarade vad de egentligen trodde att en särskoleelev var.

Skillnaden på de två skolorna var främst att eleverna på skola 2 var betydligt mer negativa till integrering.

7 Diskussion

I detta kapitel ska vi utifrån vårt syfte och våra frågeställningar diskutera vårt resultat med hjälp av litteraturen vi funnit. Syftet med vår undersökning var att öka kunskapen om särskolans integrering i grundskolan och att undersöka vilket attityd grundskoleelever har till integrering av särskoleelever i idrott och hälsa.

Flera av de grundskoleelever som vi intervjuade menade att det kunde bli svårt att ha integrering av en elev från särskolan i idrott och hälsa. Detta var för att eleverna från särskolan inte skulle klara av att hålla samma tempo på idrott och hälsalektionerna som eleverna på grundskolan, eftersom det tar längre tid för en elev från särskolan att lära sig. Vi anser dock i likhet med Serrebo (2003) att samspel och kommunikation mellan människor med olika förutsättningar ger utveckling. Samarbete är en stor del av idrott och hälsaundervisningen, i läroplanen (Lpo94) står det beskrivet att en stor vikt av lektionsinnehållet ska läggas på gemenskap och förmåga att samarbeta. En av respondenterna menade att integrering troligtvis hade varit bra att ha i klassen för då hade alla fått anstränga sig att göra sitt bästa, inte bara för sig själv utan även för att hjälpa andra. Annerstedt (2001) stödjer detta påstående då han menar att idrott och hälsa är ett ämne där social kunskap är viktigt. Dock innehåller idrott och hälsaundervisningen ofta tävlingsmoment. Detta kan försvåra för en elev med en funktionsnedsättning. Annerstedt (2001) menar att det finns en risk att eleven hämmas av sin funktionsnedsättning i spelet och detta kan resultera i en känsla av utanförskap och negativa upplevelser av idrottsundervisning.

Vi trodde inför undersökningen att resultatet från intervjuerna skulle vara mer positivt från skola 2, då det fanns en särskoleklass på den skolan. Resultatet visade dock det motsatta, respondenterna på skola 1 var mer positiva och öppna för integrering än respondenterna på skola 2. Respondenterna på skola 2 var över lag negativa till integrering i idrott och hälsa. Enligt Brodin och Lindstrand (2004) är den sorts integrering som skola 2 har att särskoleelever finns på skolan, men har sina egna lärare och klasser. Det är alltså inte säkert att eleverna från särskolan träffar eleverna från grundskolan. Elevernas olika scheman kan medföra att de inte ens har rast samtidigt och om dessutom inte lärarna samarbetar kan det vara svårt att skapa gemenskap klasserna emellan. På skola 2 såg vi tydligt detta mönster.

Respondenterna berättade att de endast såg eleverna från särskoleklassen i matsalen eller möjligtvis på någon rast. Det fanns inget samarbete mellan de olika skolformerna. Detta uppfattar inte vi som integrering då integrering innebär att alla barn, oavsett funktionsnedsättning, ska ingå i den stora skaran. Frågan är om lokalintegrering, det vill säga att det finns en särskoleklass på skolan, har en negativ effekt på grundskoleelevernas attityder mot särskolan? Skapas det en större klyfta mellan grundskola och särskola när skillnaderna mellan eleverna blir tydligare? Vår undersökning visar på att det faktiskt är så. Johnson (2003) menar att om en individ inte har en god självkänsla så kan det skapas en rädsla för att inte bli accepterad. Raustorp (2006) pekar på att det under tonåren är väldigt viktigt att ha en kompiskrets. Intresset för utseende och status ökar kraftigt och det finns ett behov av att bli sedd och bekräftad. Vi tror, i likhet med Olsson och Olsson (2007) att behovet av att bli accepterad i en kompiskrets gör att elever från grundskolan ofta undviker situationer som att möta människor som har olika funktionsnedsättningar. I vår intervjustudie visade det sig att endast en elev från grundskolan umgicks med en elev från särskolan på fritiden. När vi frågade de som inte hade någon kompiskontakt i särskolan varför, fick vi som svar att de inte visste varför, och att de kunde umgås med sina egna.

I vår undersökning visade det sig att flera av respondenterna ansåg att det skulle vara obehagligt att ha särskoleelever integrerade i klassen då det tyckte att vissa betar sig otäckt och är konstiga och "speciella". En respondent uttryckte att det skulle vara svårt att bli kompis med personer som går i särskolan då de har så olika handikapp. Informanten menade att vissa kunde man prata med och andra inte och vissa kan röra sig ganska bra medan andra var helt låsta i sin kropp. Nordström (2002) anser att en stor del av en individs förmåga att möta andra människor ligger i att kunna hantera ett visst språk. Språket behövs bland annat för att göra sig förstådd och kunna lösa konflikter. En funktionsnedsättning som yttrar sig genom kommunikationssvårigheter kan enligt Granlund m.fl. (2003) bli ett problem i mötet mellan människor. Utan kommunikation är en person passiv och vid passivitet finns en risk att omgivningen endast ser handikappet och inte personligheten bakom.

7.1 Slutsats

Vår undersökning visar på att de grundskoleelever som vi intervjuade ser en viss svårighet med integrering av särskolan i idrott och hälsa. Framst var det eleverna på skolan med lokalintegrering som såg detta som ett problem. Respondenterna menade att deras undervisning skulle påverkas negativt. Eftersom de menade att det tar längre tid för en elev från särskolan att lära sig. Enligt vår undersökning skapar lokalintegrering av särskolan i det här fallet en större klyfta mellan grundskoleeleverna och de som går på särskolan.

7.2 Metoddiskussion

Vår undersökning gjordes genom intervjuer och vi ansåg att detta skulle vara det bästa sättet för oss att få bra svar. Respondenterna skulle kunna motivera sina svar för att få så bra resultat som möjligt. Dock visade det sig att våra frågor inte var så uttömmande som vi hade hoppats på därför fick vi försöka själva motivera intervjupersonerna genom olika följdfrågor. Vi inser nu att intervjufrågorna hade behövts vara fler och bättre formulerade. Vi funderade i början av vår undersökning på att göra en enkätundersökning och kanske hade en enkät med bra formulerade frågor gjort att vi fått ett starkare material att arbeta med.

Att vi valde att skriva ner svaren genom fältanteckningar istället för att spela in på band gjorde vi för att vi ansåg att det inte skulle vara några problem att hinna skriva. Vi anser inte att vi hade fått ett bättre resultat av att spela in intervjuerna då svaren vi fick var kortfattade och lätta att hinna med att anteckna. På skola 2 var det väldigt tydligt utifrån de svar vi fick av respondenterna, att de inte svarade vad de kände utan vad de ansåg lät bra. Detta insåg vi ganska snabbt då vi istället försökte få respondenterna att mer motivera varför de svarade just så och vi påminde även respondenterna att bara svara det som de verkligen tänkte. Detta problem upplevde vi inte från respondenterna på skola 1. Vad detta kunde bero på vet vi inte. Det kan vara så att eleverna på skola 2 inte visste svaret på frågan och därför hittade på svar som lät bra.

Det vi kunde gjort annorlunda under intervjuerna är att vi skulle ha haft mer tid till varje intervju och inte gjort dem i en miljö som kan ha uppfattas som stressande. Alla intervjuer genomfördes under tiden som informanten hade idrottslektion. Detta påverkade både oss och informanten vilket resulterade i snabba och korta svar. Vi skulle i stället haft intervjuerna på en helt avskild plats.

7.3 Framtida forskning

Vad vi har funderat på under undersökningens gång har varit hur det faktiskt fungerar för de elever som finns integrerade ute i våra grundskolor. Hur ofta är integreringen lyckad? Och vad händer om den inte fungerar? Vi skulle också tycka att det vore intressant att fortsätta forska om attityder. Vad grundar sig elevernas attityder på?

8 Referenser

Allan, Julie (1999) "*Actively seeking inclusion, Pupils with special needs in mainstream schools*" Falmer press: United Kingdom

Annerstedt, Claes; Peitersen, Birger & Rönholt, Helle (2001) "*Idrottsundervisning – Ämnet idrott och hälsas didaktik*" ZetterQvist Tryckeri AB: Göteborg

Brodin, Jane & Lindstrand, Peg (2004) "*Perspektiv på en skola för alla*" Studentlitteratur: Lund

Brodin, Mariann & Hylander, Ingrid (2002) "*Själv-känsla*" Liber: Korotan Ljubjana

Denscombe, Martyn (2000) "*Forskningshandboken*" Studentlitteratur: Lund

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2007) "*Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*" Elander Gotab: Vällingby

Flender, Marie; Österberg, Emelie & Östmo Michael (2008) "*Särskolelever integrerade i grundskolan*" Högskolan i Jönköping

Granlund, Mats; Eriksson, Lilly; Almqvist, Lena; Björck-Åkesson, Eva; Luttröpp, Agneta (2003) "*Delaktighet*" FUBs forskningsstiftelse

Johannessen, Asbjörn & Tufte, Per Arne (2002) "*Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*" Daleke Grafiska AB: Malmö

Johnson, Maarit (2003) "*Självkänsla och anpassning*" Studentlitteratur: Lund

Linderdahl, Victoria & Ögren, Pontus (2007) "*Möjligheter och svårigheter med individanpassad idrott*" Lärarhögskolan Stockholm

Molin, Martin (2004) "*Att vara i särklass – om delaktighet och utanförskap i gymnasiesärskolan*" Institutet för handikappvetenskap, IHV

Nationalencyklopedin (2008-11-10) sökord: funktionshinder
<http://www.ne.se.ezproxy.bibl.hkr.se/artikel/176585/176585>

Nationalencyklopedin (2008-12-07) sökord: utvecklingsstörning
<http://www.ne.se.ezproxy.bibl.hkr.se/artikel/337323/337323>

Nordström, Irene (2002) "*Samspel på jämlika och ojämlika villkor*" Intellecta DocSys: Stockholm

Olsson, Britt-Inger & Olsson, Kurt (2007) "*Att se möjligheter i svårigheter*" Studentlitteratur: Lund

Raustorp, Anders (2006) "*Fysisk självkänsla*" Bording AB: Eskilstuna

Serrebo, Susanne (2003) Samspel- kommunikation- utveckling. I Bergquist, Siv m.fl. "*Att möta barn i behov av särskilt stöd*" Almqvist & Wiksell Tryckeri: Uppsala

Skolverket (2002a) "*I särskola eller grundskola?*" Rapport 216 ISSN: 1103-2421

Skolverket (2000) "*Kursplan grundskolan, Idrott och Hälsa*"
<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0809&infotyp=23&skolform=11&id=3872&extrald=2087> (2008-11-17)

Skolverket (2002b) "*Kursplan obligatorisk särskola, Idrott och Hälsa*"
<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=0809&infotyp=23&skolform=1311&id=4036&extrald=1613> (2008-11-04)

Skolverket (1994) "*Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*" www.skolverket.se (2008-11-17)

Specialpedagogiska institutet (2006) "*Framgångsfaktorer för ökad delaktighet och jämlikhet för elever med funktionshinder i skolektorn: En litteraturöversikt på organisations och systemnivå*" SIT projekt

Statistiska Central Byrån, SCB (2008-12-01)

www.scb.se/statistik/publikationer/UF0524_2004A01_BR_13_UF0104TEXT.pdf

Statistiska Central Byrån, SCB (2008-12-19)

www.scb.se/statistik/publikationer/UF0524_2008A01_BR_06_UF0108TAB.pdf

Svenska Uneskorådet (2006) "*Salamanca deklARATIONEN och Salamanca +10*" Svenska Uneskorådets skriftserie 2/2006

Tideman, Magnus (1998) "*I gränslandet mellan grundskola och särskola*" Bulls Tryckeri AB: Halmstad

Utbildningsdepartementet, Skollagen: (1985)

http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&dok_id=SFS1985:1100&rm=1985&bet=1985:1100 (2008-11-04)

Utvärderingsenheten rapport 2004:3 (2004) "*Integrering mellan särskolelever och andra elever i grund- och gymnasieskolan*" Uppsala kommuns gemensamma utvärderingsresurs.

Verneresson, I-L. (2002) "*Specialpedagogik i ett inkluderande perspektiv*" Studentlitteratur: Lund

Åhs, Olle (2002) *Idrott, människosyn och värdegrund*. I Engström, Lars-Magnus & Redelius, Karin (2002) "*Pedagogiska perspektiv på idrott*" Edita Norstedts: Stockholm

Bilaga1.

Intervjufrågor

- Vad är en särskoleelev? Vilka går på en särskola?
- Hur ofta träffar du på elever från särskoleklasser?
- I vilka situationer träffar du elever från särskoleklasser?
- Skulle du vilja ha lektioner i idrott och hälsa med integrerade särskoleelever?

Motivera!

-Haft det tidigare?